

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля

Юрій БІДЗІЛЯ

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література. Англійська мова і література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.01 Середня освіта (Українська мова і література)** освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література».

Розробник: *Миголинець Ольга Федорівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української мови**.
Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.
Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 120	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	1-й	2-й
	Лекції	
	26 год	16 год
	Практичні	
	34 год	-
	Лабораторні	
Вид підсумкового контролю: іспит	Самостійна робота	
Форма підсумкового контролю: усна	60 год	104 год

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: підготовка студента до свідомого засвоєння ним усіх предметів лінгвістичного циклу, які вивчаються в університеті. Дисципліна розглядається як складова змісту навчальної підготовки вчителя української мови і літератури, викладача закладу фахової передвищої освіти, вчителя англійської мови і зарубіжної літератури, побудована на відповідних теоретичних, наукових засадах та практичній підготовці.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1. здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти **(ІК)**;

2. здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя (**ЗК2**);
3. здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (**ЗК7**);
4. здатність до формування в здобувачів вищої освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків (**ФК1**);
5. здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, у практиці навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти (**ПК1**).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов для вивчення дисципліни «Вступ до мовознавства» відповідно до структурно-логічної схеми немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких результатів навчання (РН) відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності **014 Середня освіта** та освітньої програми «Українська мова і література. Англійська мова і література»:

Програмні результати навчання	Шифр РН
Знає основні історичні етапи розвитку предметної галузі.	РН1
Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН5
Пояснює особливості розвитку української та англійської мов, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів тощо.	РН14
Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.	РН17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства»:

Очікувані результати навчання	Шифр РН
-------------------------------	---------

Здобувачі ознайомлені з основними етапами виникнення і розвитку мовознавчої науки, зокрема з історією українського мовознавства, володіють інформацією про видатних українських лінгвістів – О. Потебню, І. Огієнка, А. Білецького, С. Семчинського та ін. Крім того, знають історію розвитку письма, класифікацію мов світу тощо.	PH1
Здобувачі оперують основними лінгвістичними поняттями й термінами, без яких неможливо вивчати жодну мовознавчу дисципліну. Крім того, вони ознайомлені з основами теорії мови, розвивають вміння осмислено підходити до мовних явищ.	PH5
Здобувачі володіють інформацією про природу і сутність мови, походження мов, основні етапи розвитку письма, співвідношення мови і мислення, мови і мовлення тощо. Також розрізняють одиниці різних мовних рівнів; застосовують методи лінгвістичних досліджень для аналізу одиниць різних рівнів мови та мовлення.	PH14
Здобувачі ознайомлені з основними підручниками й посібниками зі вступу до мовознавства, уміють знаходити потрібні їм інтернет-джерела, користуються словниками різних типів.	PH17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни «Вступ до мовознавства» є: іспит, модульна контрольна, оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, письмові роботи, виконання тестових завдань; робота з підручниками, науковими джерелами; виконання індивідуальних завдань тощо.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усна або письмова з такими видами: групове та індивідуальне опитування, контрольна (самостійна) робота, виконання практичних завдань та вправ, тестування.

Форма модульного контролю: письмова (тести, відповідь на теоретичні питання).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- словесні методи навчання: розповідь, бесіда, лекція; наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні: вправи, анкетування тощо;
- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;
- за ступенем самостійності мислення студентів при засвоєнні знань: репродуктивні, пошукові, дослідницькі та ін.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5		
10	10	10	10	10	50	100

T1, T2 ... – теми змістових модулів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
5	10	5	5	5	10	10	50	100

T6, T7 ... – теми змістових модулів.

**Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни
«Вступ до мовознавства»**

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	9	30	8	30
Самостійна робота	1	15	1	10
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	5	2	10
Модульна контрольна	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» проводиться двічі на семестр згідно з розкладом модульних контролів, визначених навчальною частиною в межах годин, відведених на практичні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі, які виконали всі види практичних завдань. До початку модульної контрольної роботи здобувачі повинні мати поточні підсумкові бали за практичні заняття та самостійну роботу. Максимальна кількість балів, одержаних під час контрольної роботи, становить 50 (для 1-ого модульного контролю) і 50 балів (для 2-ого модульного контролю).

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модульна контрольна робота		Модульна контрольна робота	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Тести	10	10	10	10
Теоретичні питання	2	20	2	20
Практичне завдання	5	20	5	20
Разом		50		50

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за іспит визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку

може отримати здобувач, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку **«відмінно» (90–100 балів, А)** заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової, навчальної та методичної роботи.

Оцінку **«добре» (82–89 балів, В)** заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку **«добре» (74–81 бал, С)** заслуговує здобувач, який загалом роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку **«задовільно» (64–73 бали, D)** заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку **«задовільно» (60–63 бали, E)** заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка **«незадовільно» (35–59 балів, FX)** виставляється здобувачеві, який має суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку **«незадовільно» (0–34 бали, F)** виставляється здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання іспиту і в нього виникає академічна заборгованість.

Іспит з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не скласти, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, іспит складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на іспиті рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання іспиту оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів.

Іспит проходить в усній формі. На іспит виносяться теоретичні, практичні завдання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на іспиті здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за іспит заноситься у відомість обліку успішності

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Вступ. Загальні питання мовознавства.

Предмет і завдання курсу «Вступ до мовознавства». Місце мовознавства у системі наук. Мова як суспільне явище. Соціолінгвістика. Соціальна, територіальна та стилістична диференціація мови. Методи дослідження мови. Функції мови. Мова і мислення. Мова і мовлення. Структура мови. Основні одиниці мови. Синхронія і діахронія. Мова як знакова система особливого виду.

Тема 2. Фонетика як лінгвістична дисципліна.

Фонетика як лінгвістична дисципліна. Практичне і теоретичне значення фонетики. Три аспекти вивчення звука. Артикуляція звука та її елементи. Будова мовленнєвого апарата та функції окремих його частин. Активні та пасивні органи мовлення.

Тема 3. Класифікація звуків.

Артикуляційні, акустичні та функціональні відмінності між звуками мови. Основні принципи класифікації голосних звуків. Специфіка сонорних звуків. Основні ознаки шумних звуків.

Тема 4. Зміни звуків у потоці мовлення.

Найпоширеніші види комбінаторних змін (акомодація, асиміляція, сингармонізм, дисиміляція, діереза, метатеза). Позиційні зміни звуків (редукція, гаплогія, протеза, епентеза). Звукові зміни, зумовлені не фонетичними факторами (народна етимологія, контамінація, гіперизм, аналогія).

Тема 5. Фонологія.

Фонема. Основні функції фонем. Сильна і слабка позиція фонем. Варіанти та варіації фонем. Диференційні й нейтральні ознаки фонем. Просодика. Означення складу в різних теоріях. Дифтонги. Трифтонги. Наголос, його природа, види та функції.

Модуль 2.

Тема 6. Лексична система мови. Лексикографія.

Лексикологія та її основні складові. Слово як одиниця мови, його відмінність від морфеми та речення. Наукова етимологія та її основні принципи. Власні і загальні назви. Ономастика та її розділи. Причини і види мовних запозичень. Калькування. Інтернаціоналізми. Пуризм. Лексикографія. Основні типи і види лексикографічних праць (самостійно). Фразема. Основні типи фразем. Джерела фразеології (самостійно). Пряме і переносне значення слова. Метафора. Метонімія. Синекдоха (самостійно). Синоніми та їх види (самостійно). Омоніми та їх види (самостійно). Хронологічні пласти лексики: архаїзми, історизми, неологізми (самостійно).

Тема 7. Морфеміка та дериватологія.

Морфема. Сегментні, суперсегментні та нульові морфеми. Основа слова і формант. Парціальна основа слова. Суплетивізм. Фузія. Основа похідна і непохідна. Аббревіатури. Омонімія морфем. Редуплікація. Аналітичні форми слова та складені лексеми. Синтетичні форми.

Тема 8. Граматика як розділ мовознавства.

Грамматика. Морфологія та синтаксис як розділи граматики. План змісту і план вираження у граматиці. Граматична категорія. Характеристика основних граматичних категорій. Виникнення та відмирання граматичних категорій. Зміни в їх змісті та засобах вираження.

Тема 9. Синтаксис як вчення про зв'язне мовлення.

Синтаксис. Сурядні та підрядні зв'язки. Предикативний зв'язок. Проблема речення. Речення і судження. Речення і словосполучення. Предикативність і модальність як ознаки речення.

Тема 10. Слово як предмет морфології.

Частини мови та принципи їх виділення. Поділ слів на повнозначні та службові. Вигуки. Граматичні категорії та синтаксичні функції іменних частин мови.

Тема 11. Типологічне та порівняльно-історичне мовознавство.

Теорії походження людської мови. Плем'я, народ, нація та мова. Етнолінгвістика. Генеалогічна класифікація мов. Найбільші мовні сім'ї. Типологічна класифікація мов. Мовні союзи. Дивергенція та конвергенція в історії мови. Мовні контакти.

Тема 12. Письмо та етапи його розвитку.

Основні етапи розвитку письма. Типи письма. Орфографія. Принципи орфографії.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												

Тема 1. Вступ. Загальні питання мовознавства.	12	4	4			4	9	1				8
Тема 2. Фонетика як лінгвістична дисципліна.	8	2	2			4	9	1				8
Тема 3. Класифікація звуків.	12	2	4			6	12	2				10
Тема 4. Зміни звуків у потоці мовлення.	16	4	6			6	12	2				10
Тема 5. Фонологія.	8	2	2			4	10	2				8
Модульна контрольна робота												
Разом за модуль 1	56	14	18			24	52	8				44
Модуль 2												
Тема 6. Лексична система мови. Лексикографія.	12	2	4			6	12	2				10
Тема 7. Морфеміка та дериватологія.	7	1	2			4	9	1				8
Тема 8. Граматики як розділ мовознавства.	9	1	2			6	9	1				8
Тема 9. Синтаксис як вчення про зв'язне мовлення.	10	2	2			6	9	1				8
Тема 10. Слово як предмет морфології.	10	2	2			6	9	1				8
Тема 11. Типологічне та порівняльно-історичне мовознавство.	8	2	2			4	11	1				10
Тема 12. Письмо та етапи його розвитку.	8	2	2			4	9	1				8

Модульна контрольна робота												
Разом за модуль 2	64	12	16			36	68	8				60
Разом за семестр	120	26	34			60	120	16				104

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ. Загальні питання мовознавства.	4	-
2	Фонетика як лінгвістична дисципліна. Використання відомостей із фонетики на уроках української мови у середній школі.	2	-
3	Класифікація звуків. Вивчення звуків української мови на уроках української мови у середній школі.	4	-
4	Зміни звуків у потоці мовлення.	6	-
5	Фонологія.	2	-
6	Лексична система мови. Лексикографія. Використання відомостей з лексикології та лексикографії на уроках української мови у середній школі.	4	-
7	Морфеміка та дериватологія. Використання відомостей з морфеміки та дериватології на уроках української мови у середній школі.	2	-
8	Граматики як розділ мовознавства.	2	-
9	Синтаксис як вчення про зв'язне мовлення. Використання відомостей із синтаксису на уроках української мови у середній школі.	2	-
10	Слово як предмет морфології. Використання відомостей з морфології на уроках української мови у середній школі.	2	-
11	Типологічне та порівняльно-історичне мовознавство.	2	-
12	Письмо та етапи його розвитку.	2	-
	Усього годин	34	-

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, конспектування наукової й навчальної літератури тощо. Ефективність самостійної роботи здобувача викладач виявляє під час тематичного опитування на практичних заняттях, перевірки конспектів тощо та відображає в загальній оцінці за тему і модуль.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основи знань про мову і мовознавство. Зв'язок мовознавства з іншими науками.	4	8
2	Структурні елементи мови та розділи мовознавства. Фонетика і фонологія.	4	8
3	Три аспекти в характеристиці звуків мовлення. Початкові відомості про фонетичну і фонематичну транскрипцію.	6	10
4	Зміни звуків. Розрізнення фонетичних і нефонетичних змін.	6	10
5	Фонетична система мови. Фонема як функціональна одиниця людської мови.	4	8
6	Природа і сутність лексичного значення слова.	6	10
7	Поняття морфеміки як розділу мовознавства. Поняття про словотвір як учення про способи творення слів.	4	8
8	Граматичне значення слова. Способи вираження граматичних значень.	6	8
9	Синтаксична система мови. Текст як синтаксична одиниця.	6	8
10	Морфологічна система мови. Частини мови. Принципи їх виділення.	6	8
11	Етносоціальні спільності людей і мова.	4	10
12	Виникнення та розвиток писемності. Первісні типи письма. Подальша еволюція письма.	4	8
	Усього годин	60	104

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання призначені для відпрацювання пропущених занять із поважних причин, а також мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі одержують в процесі навчання, та застосування цих знань на практиці:

1. Виконання додаткових вправ із збірників і за матеріалами методичних розробок.
2. Написання рефератів / створення презентацій (відповідно до тем лінгвістичних досліджень).

Тематика рефератів:

1. Мова – особлива знакова система.
2. Мова та суспільство.
3. Мова як найважливіший засіб людського спілкування.
4. Мова та мислення.
5. Мова та мовлення.
6. Невербальні засоби спілкування.
7. Методи мовознавства.
8. Мова, раса, народ, культура.
9. Мовознавство серед інших наук.
10. Знаки та їхні значення.
11. Питання походження мови.
12. Графіка й письмо.
13. Розвиток мовної системи.
14. Основні етапи розвитку мовознавства.
15. Зародження порівняльно-історичного мовознавства.
16. Основні проблеми сучасного мовознавства.
17. Літературна мова і мова художньої літератури. Шляхи становлення національних мов.
18. Загальноживана лексика як основа єдності словникового складу мови.
19. Основні засоби збагачення словникового складу мови.
20. Запозичення як шлях збагачення словникового складу мови.
21. Лексика мови з погляду її походження.
22. Семантична структура слова.
23. Стилїстична диференціація словникового складу мови.
24. Загальні поняття граматичної будови мови.
25. Структура слова і способи словотвору.
26. Різноманїтність мов світу. Живі і мертві мови. Проблеми їх класифікації.
27. Генеалогічні класифікація мов.
28. Індоевропейська сім'я мов.
29. Типологічні класифікація мов.
30. Ареальна (географічна) і соціальна (функціональна) класифікації мов.
31. Використання відомостей із фонетики на уроках української мови у середній школі.
32. Вивчення звуків української мови на уроках української мови у середній школі.
33. Використання відомостей з лексикології та лексикографії на уроках української мови у середній школі.
34. Використання відомостей з морфеміки та дериватології на уроках української мови у середній школі.
35. Використання відомостей із синтаксису на уроках української мови у середній школі.
36. Використання відомостей з морфології на уроках української мови у середній школі.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: офісні додатки, «Google Meet».

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Миголинець О.Ф. Вступ до мовознавства: практичні завдання для студентів філологічного факультету. Ужгород, 2022. 76 с.
2. Миголинець О.Ф., Баньої В.Ф. Вступ до мовознавства: навчально-методичний посібник для проведення тестового тематичного контролю. Ужгород, 2022. 91 с.
3. Миголинець О.Ф., Баньої В.Ф. Основи лінгвістики: навчально-методичний посібник для проведення тестового тематичного контролю. Ужгород, 2022. 76 с.
4. Кійко Ю.Є., Агапій А.П., Мельник Ю.Й. Вступ до мовознавства: Практикум. Чернівці, 2021. 176 с.
5. Монжалеї Т.К. Вступ до мовознавства: навч. посібник. Київ: Університетська книга, 2020. 183 с.
6. Назаренко О.М. Вступ до мовознавства: навч. посібник. Одеса: Фенікс, 2021. 190 с.

Допоміжна література

7. Бевзенко С.П. Вступ до мовознавства: Короткий нарис. Київ: Вища школа, 2006.
8. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. Київ: АртЕК, 1997.
9. Брайчевський М. Походження слов'янської писемності. Київ: КМ Академія, 2002.
10. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ, 1992.
11. Вихованець І.Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті. Київ, 1988.
12. Вступ до мовознавства / за ред. І.О. Голубовської. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 320 с.
13. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985.
14. Донець Л.С., Мацько Л.І. Вступ до мовознавства: Практикум. Київ, 1989.
15. Дорошенко С.І., Дудик П.С. Вступ до мовознавства. Київ: Вища школа, 1974.
16. Дорошенко С.І. Загальне мовознавство: Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006.
17. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С.Я.Єрмоленко. Київ, 2001.
18. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Дрогобич: Відродження, 1992.
19. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. Київ – Одеса: Либідь, 1991.
20. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови. Одеса, 1996.
21. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. Київ, 1998.
22. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: Підручник. Київ: Академія, 2000.
23. Левицький А.Е., Сингаївська А.В., Славова Л.Л. Вступ до мовознавства: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006.
24. Левицький В.В., Іваницька М.Л., Іваницький Р.В. Основи мовознавства: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2000.

25. Левицький Ю.М. Мови світу: Енциклопедичний довідник. Львів, 1998.
26. Мала філологічна енциклопедія / укл.: О.І.Скопненко, Т.В.Цимбалюк. Київ: Довіра, 2007.
27. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, Київ, 2006.
28. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія української мови. Київ: Знання, 2007.
29. Українська мова. Енциклопедія. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П.Бажана, 2000.
30. Утевська П. Невмирущі знаки: Нариси. Київ: Веселка, 1981.
31. Ющук І.П. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. Київ: Рута, 2000.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

32. Національна бібліотека ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
33. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 368 с. URL: https://pidru4niki.com/1222090548043/dokumentoznavstvo/vstup_do_movoznavstva
34. Левицький А. Е., Сингаївська А.В., Славова Л.Л. Вступ до мовознавства: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 104 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Levytskyi_AE/Vstup_do_movoznavstva.pdf
35. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
36. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>
37. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. Київ : Укр. енциклопедія, 2000. 752 с. URL: <https://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
38. Ющук І. П. Вступ до мовознавства: навч. посібник. Київ: Рута, 2000. 128 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=8821>
39. Digital Semiotics Encyclopedia: <http://www.semioticon.com/dse/encyclopedia/encycframeset.html>